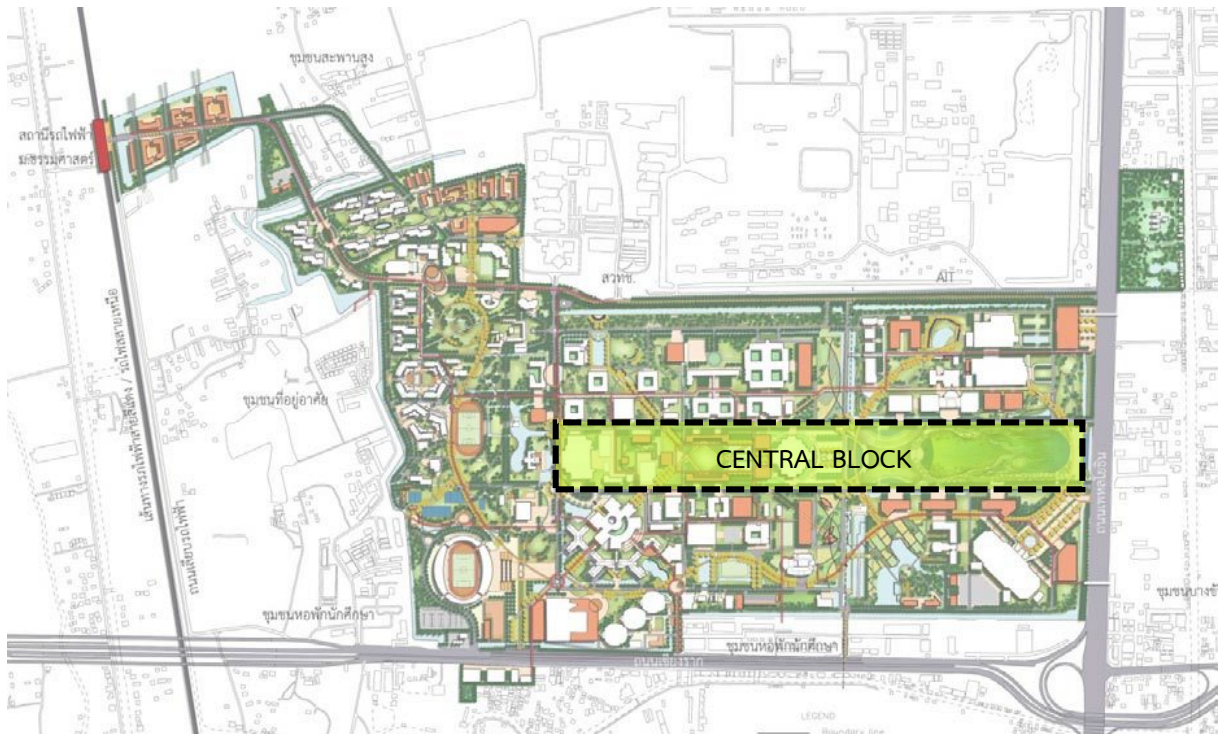

แนวความคิดการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม

การพัฒนาสภาพแวดล้อมและการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนามหาวิทยาลัยตามแผนพัฒนาปรับปรุงผังแม่บท โดยยึดหลักความใส่ใจต่อสังคมและประชาชน ควบคู่ไปกับการสร้างมหาวิทยาลัยที่เป็นผู้นำด้านความมั่นคงและยั่งยืน การออกแบบปรับปรุงในครั้งนี้จึงไม่ได้คำนึงเพียงการใช้งานของบุคลากรภายในเท่านั้น แต่ยังออกแบบให้รองรับการใช้งานเพื่อชุมชน บุคคลภายนอก หรือสาธารณประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

พื้นที่บริเวณนี้เดิมเป็นพื้นที่ของอาคารยิมเนเซียม 2 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใจกลางของมหาวิทยาลัย มีอาณาเขตบริเวณที่กว้างขวาง และตั้งอยู่ตรงข้ามกับอุทยานการเรียนรู้ป๋วย 100 ปี ที่ก่อสร้างใหม่ ก่อนจะมีแผนปรับปรุงอาคารยิมเนเซียม 2 ให้เป็นหอประชุมใหญ่ของมหาวิทยาลัย เพื่อการใช้งานที่เป็นพิธีการสำคัญและการรองรับผู้ใช้งานจำนวนมากพร้อมกันได้ หากมองในภาพรวมของผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว พื้นที่แห่งนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่เอกลักษณ์และเป็นพื้นที่ควบคุมอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ดังนั้นการออกแบบปรับปรุงจะต้องให้ความเคารพคุณค่าที่มีอยู่เดิมของพื้นที่ เพื่อคงความเป็นภาพจำที่สำคัญของมหาวิทยาลัยทั้งในเชิงสัญลักษณ์และพิธีการสำคัญด้วย สิ่งที่เป็นจุดเด่นเชิงสัญลักษณ์หรือจุดสังเกตสำคัญของพื้นที่แห่งนี้คือ การเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์ ศ.ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นภูมิสัญลักษณ์ (Landmark) ประเภสิ่งสร้างความระลึกถึงของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมีผลเชิงคุณค่าทางจิตใจต่อบุคลากรที่ยังคงต้องเก็บรักษาไว้

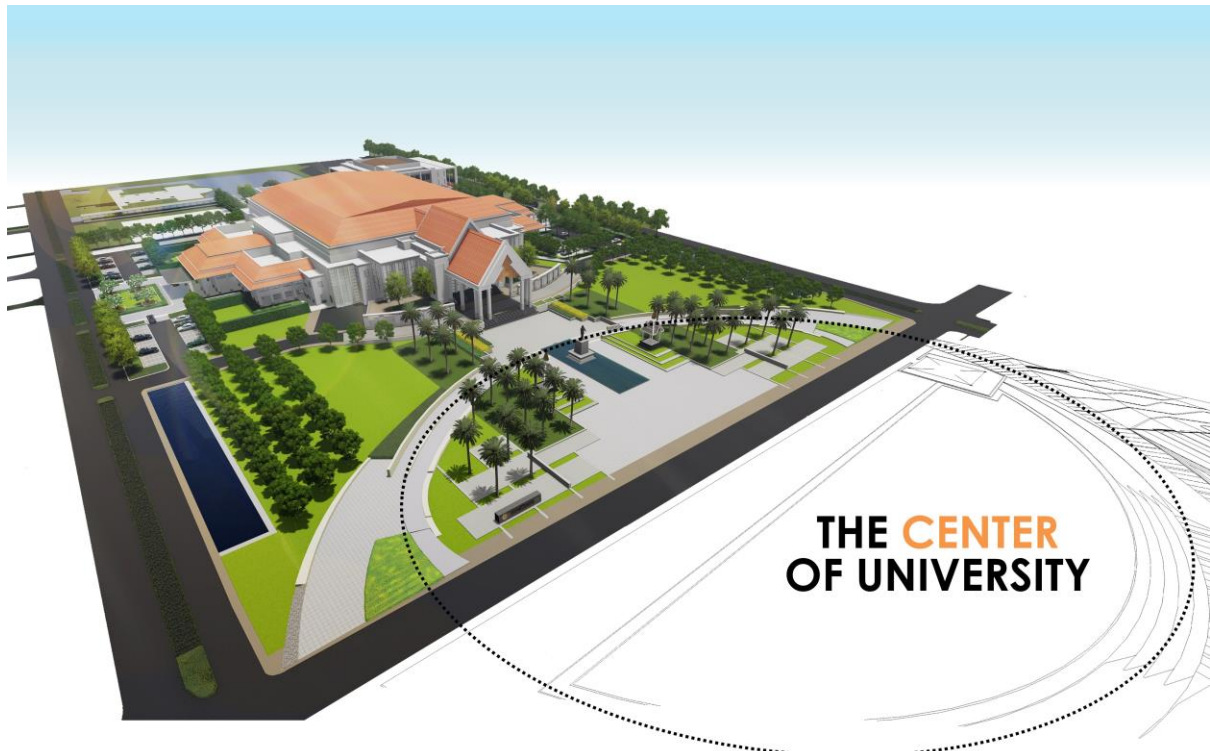

แนวแกนกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตามแนวความคิดการวางผังแม่บท ได้ถูกจัดไว้ให้เป็นพื้นที่เปิดโล่งหลัก เมื่อมองจากทางเข้ามหาวิทยาลัยฝั่งถนนพหลโยธินเข้ามา จะเห็นได้ว่าพื้นที่แนวแกนกลางนี้มีการใช้ประโยชน์เพื่อเป็นพื้นที่สีเขียว และเป็นพื้นที่เพื่อการส่งเสริมอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หากมีสิ่งปลูกสร้างหรืออาคารที่ก่อสร้างใหม่ ก็จะมีการควบคุมความสูงของอาคารใหม่ให้สูงไม่เกินกลุ่มอาคารเดิมที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นการเปิดมุมมองทัศนียภาพที่ดีของทั้งมหาวิทยาลัย อีกทั้งแนวแกนกลางนี้ยังทำหน้าที่เป็น ‘Node’ หรือจุดศูนย์กลางของกิจกรรม จุฬารวมคน และจุฬารวมของเส้นทางสัญจรต่าง ๆ อีกด้วย ความเป็นจุดศูนย์กลางของมหาวิทยาลัยนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของแนวความคิดหลักในการออกแบบภูมิทัศน์โดยรอบของหอประชุมใหญ่กิตติยาการ

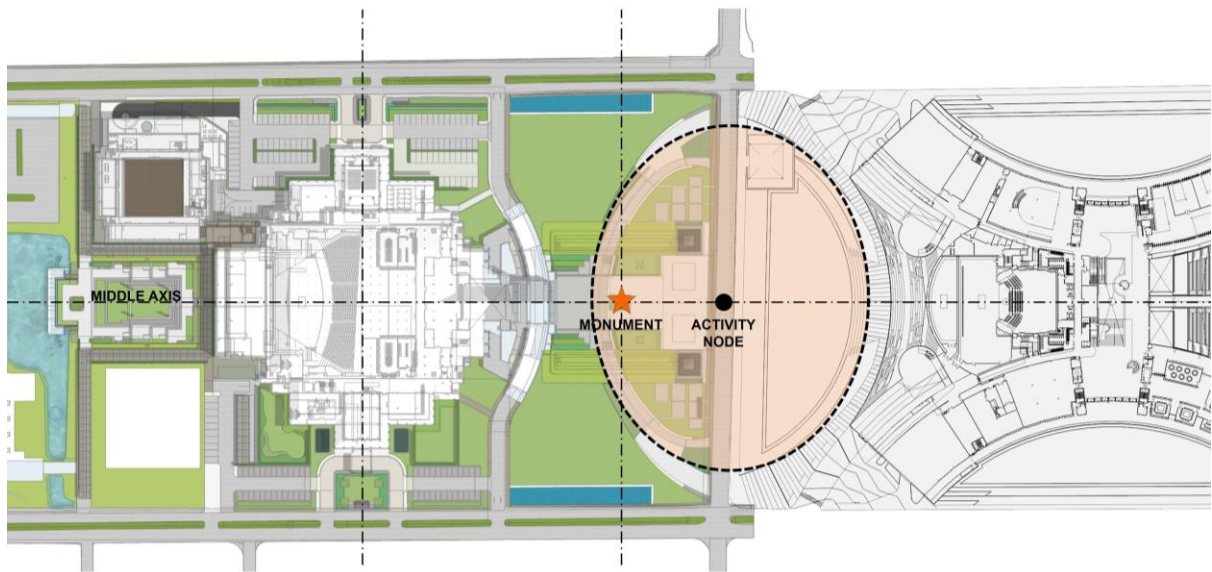
หอประชุมใหญ่กิตติยาการ (Kitiyakhan Grand Auditorium) เป็นอาคารที่ถูกออกแบบปรับปรุงการใช้งานจากอาคารยิมเนเซียม 2 เดิม แต่ยังคงแกนโครงข่ายการเข้าถึงของอาคารเดิมไว้ การออกแบบภูมิทัศน์ใหม่จึงออกแบบให้สอดคล้องกับแกนของอาคารที่ตัดกันเป็นเครื่องหมายบอกตามแนวแกนกลางของมหาวิทยาลัย มีมุขทางเข้าหลักด้านหน้าอาคารหันเข้าทางอุทยานการเรียนรู้ป๋วย 100 ปี และมุขทางเข้าอาคารรองด้านข้างทั้งสองด้าน ส่วนด้านหลังอาคารมีส่วนยื่นของอาคารที่ถูกออกแบบให้เป็นพื้นที่ส่วนบริการอาคาร ไม่ใช่โถงทางเข้าเพื่อการต้อนรับเหมือนกับด้านอื่น ๆ แต่ก็ยังมีทางเดินเข้าถึงภายในอาคารได้ ดังนั้นการออกแบบภูมิทัศน์รอบอาคารนี้จึงมีความสำคัญในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากทุกด้านของอาคารเปรียบเสมือนหน้าบ้านที่หันออกเพื่อต้อนรับผู้คนที่มาใช้บริการในพื้นที่ และสามารถเดินเข้าถึงได้รอบอาคาร ส่วนงานออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมจึงประกอบด้วย พื้นที่ลานอนุสาวรีย์ด้านหน้าอาคาร, ลานจอดรถหน้าโถงทางเข้าสองฝั่งอาคาร, และลานอัมจันทร์ด้านหลังอาคาร

- ลานอนุสาวรีย์ (Front Plaza)

ความต้องการให้พื้นที่แห่งนี้กลายเป็นที่จดจำได้ภายหลังการพัฒนาปรับปรุงทัศนียภาพนั้น ผลักดันให้ การออกแบบภูมิทัศน์ต้องคำนึงถึงมุมมองที่เกิดขึ้นจากทุกทิศทางรอบด้านเป็นสำคัญ การออกแบบจึงเน้นการ เปิดมุมมองแนวกว้างต่อเส้นทางสัญจรหลักที่ตัดผ่านระหว่างพื้นที่ฝั่งหอประชุมใหญ่กิตติยาการ กับฝั่งโครงการ อุทยานการเรียนรู้ร้อย 100 ปี เพื่อส่งเสริมการรับรู้ให้ผู้คนที่สัญจรผ่านเส้นทางนี้รู้สึกถึงความเป็นพื้นที่เปิดโล่ง กว้าง ลดทอนความรู้สึกแออัดจากกลุ่มอาคารในบริเวณอื่นของมหาวิทยาลัย และการออกแบบให้เกิดการใช้ งานที่ต่อเนื่องกันของพื้นที่แนวแกนกลางมหาวิทยาลัย ตั้งแต่หน้าทางเข้าหลักฝั่งถนนพหลโยธินยาวตลอดจน ถึงหอประชุมใหญ่กิตติยาการ ด้วยการออกแบบเส้นทางเดินเท้าบริเวณลานอนุสาวรีย์ให้สอดคล้องกันกับทางเดิน เข้าโครงการอุทยานการเรียนรู้ร้อย 100 ปี เชื่อมต่อกันเป็นรูปวงรีขนาดใหญ่ สื่อถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันและการ เป็นจุดศูนย์กลางรวมคนของมหาวิทยาลัย โดยหากมีความจำเป็นต้องการใช้พื้นที่ในการรับรองบุคลากรหรือ ประชากรจำนวนมาก พื้นที่บริเวณนี้สามารถปิดการสัญจรของรถชั่วคราว และใช้เป็นลานกว้างขนาดใหญ่หน้า อาคารของทั้งสองฝั่งได้

การสัญจรผ่านเส้นทางนี้ ผู้สัญจรไปมาจะมองเห็นตัวอักษรบนกำแพงทั้งสองข้างของอนุสาวรีย์ ศ.ดร. ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นคำที่สื่อถึงวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยด้วยคำสั้น ๆ ว่า ‘ประชาชน-ยั่งยืน’ (People & Sustainability) สองคำที่มีความหมายหนักแน่นและเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยเสมอมา อีกทั้งยังเป็นการสร้างภูมิสัญลักษณ์ให้สอดคล้องกับการเป็นพื้นที่ตั้งของอนุสาวรีย์ โดยรักษาไว้ซึ่งภาพจำของสถานที่แห่งนี้ อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของบุคลากรและนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

การออกแบบภูมิทัศน์ต้องคำนึงถึงมุมมองที่ดีของทัศนียภาพทั้งภายในและภายนอกบริเวณ การเลือกเก็บรักษาต้นตาลเดิมไว้ทั้งหมดจึงเป็นแนวความคิดหนึ่งในการออกแบบวัสดุพืชพรรณของลานอนุสาวรีย์นี้ เพื่อใช้เป็นแนวบังสายตาบดบังทัศนียภาพที่ไม่สวยงามอื่น เช่น เสาไฟฟ้าที่ตัดผ่านถนนด้านหน้าโครงการ โดยการ

จำกัดมุมมองด้วยวิธีนี้นั้น เป็นการจำกัดมุมมองในแนวระดับสายตาของการมองออกไปจากอาคารในระดับสูง กว่าระดับสายตาปกติ แต่ในระดับมุมมองปกติซึ่งเป็นระดับเดียวกันกับลำต้นของต้นตาล กลับให้ผลลัพธ์ในทาง ที่ดี เนื่องจากสรีระของต้นตาลจะให้ความโปร่งโล่งในระดับสายตาของผู้คนที่มาใช้งานในบริเวณพื้นที่ ซึ่งทำให้เกิดการออกแบบการใช้สอยพื้นที่ในแนวราบได้มาก และต้นตาลขนาดใหญ่ยังให้ร่มเงาจากด้านบน เสมือนการ กางร่มใหญ่ต่อเนื่องเป็นแนวเดียวกันอีกด้วย

จากแนวความคิดในการเก็บรักษาต้นตาลทั้งหมดไว้ จึงต้องมีการออกแบบพื้นที่ลาดแข็ง (Hardscape) ที่ไม่เป็นการทำลายสภาพเนินดินใต้ต้นตาล เพื่อรักษาระดับของดินและรากต้นไม้ให้แข็งแรงคงเดิม โดยไม่ต้อง ใช้ค้ำยันต้นไม้ช่วยภายหลัง พื้นที่ลาดแข็งในบางส่วนจึงมีการปรับเปลี่ยนระดับเพื่อให้สอดคล้องกับเนินดินนี้ ซึ่ง การออกแบบจะเป็นไปตามหลักการออกแบบเพื่อมวลชน หรือ Universal Design ที่ใช้ทางลาดทำหน้าที่ใน การเปลี่ยนระดับพื้น ให้ทุกคนสามารถใช้งานพื้นที่บริเวณนี้ได้

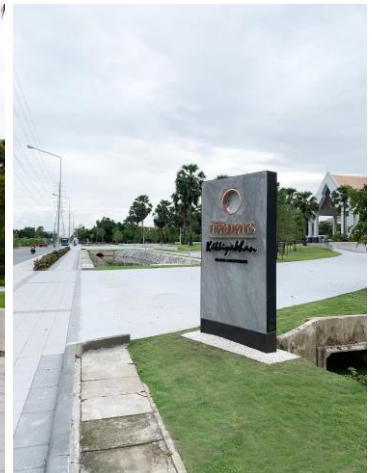
บ่อบัวหลวงรอบฐานอนุสาวรีย์ เป็นอีกหนึ่งเอกลักษณ์เดิมของลานอนุสาวรีย์แห่งนี้ที่เป็นภาพจำของผู้ที่สัญจรไปมา เมื่อดอกบัวหลวงบานก็เป็นการเพิ่มสีสันของภูมิทัศน์ให้มีชีวิตชีวา ปัญหาคือการรักษาสภาพน้ำในบ่อให้ไม่เน่าเสียและเกิดเป็นมลภาวะเช่นเดิม การออกแบบบ่อบัวใหม่ จึงจำกัดพื้นที่ลงเท่าที่จำเป็นต่อการดูแลรักษา ยกกระดับผิวน้ำขึ้นจากเดิมที่เป็นระดับเดียวกับพื้นลาน เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีฝนตก และไม่สามารถมองเห็นขอบของบ่อน้ำได้ชัดเจน นอกจากนี้ขอบของบ่อน้ำ ได้มีการออกแบบขนาดความกว้างและระดับของขอบบ่อให้สามารถเป็นที่นั่งพักได้ตลอดแนว

รูปแบบของงานภูมิสถาปัตยกรรมเน้นการออกแบบที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และการเลือกใช้วัสดุสีพื้นๆไปในแนวทางเดียวกัน มีการลดทอนรายละเอียดที่เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมเก่าลง เพื่อให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมากขึ้น แต่ยังคงรูปแบบบางส่วนให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์เดิมของอาคารหอประชุมที่เป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย รวมไปถึงฐานอนุสาวรีย์ที่ยังคงรูปแบบเดิมเพื่อเป็นการรักษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมไว้

การออกแบบพื้นที่ใช้สอยในบริเวณลานอนุสาวรีย์ เพื่อให้เกิดการใช้งานได้จริง โดยคำนึงถึงการใช้งานเพื่อรองรับคนจำนวนมากเป็นหลัก ด้วยการออกแบบที่นั่งพักผ่อนให้สอดคล้องไปกับบริบทของงานภูมิสถาปัตยกรรม ไม่มีการจัดวางเฟอร์นิเจอร์กลางแจ้งที่เด่นชัด แต่สามารถประยุกต์การใช้งานในจุดต่าง ๆ เป็นที่นั่งได้ เน้นความยืดหยุ่นและเรียบง่ายต่อการดูแลรักษา

เส้นทางการสัญจรทั้งทางเท้า ทางจักรยาน และทางรถยนต์ มีการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น สามารถมองเห็นขอบทางได้ชัดเจน และไม่กีดขวางซึ่งกันและกัน ทั้งการออกแบบแสงสว่างให้เพียงพอ เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้งาน ไม่เกิดจุดอับสายตาที่ก่อให้เกิดอันตราย และการจัดการทางระบายน้ำด้วยการลาดหินใหม่ให้เรียบร้อย เพื่อไม่ให้เกิดเป็นพื้นที่กร้าง และเป็นการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้กลับมาใช้งานได้ปกติ

- ลานจอดรถ (Parking Lot)

ในส่วนถัดมาจากลานด้านหน้าอาคารหรือลานอนุสาวรีย์ จะเป็นบริเวณमुखทางเข้าอาคารทั้งสองด้าน ทางด้านหนึ่งเป็นฝั่งหอดนตรี ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นฝั่งห้องรองรับหรือฝั่งที่ประทับ เพื่อรองรับงานที่เป็นพิธีการสำคัญหรือเป็นทางการ เช่น งานรับพระราชทานปริญญาบัตรที่อาจจัดขึ้นที่หอประชุมใหญ่แห่งนี้ในภายภาคหน้า โดยทางเข้าทั้งสองฝั่งของอาคารนี้ จะเป็นทางเข้าที่เชื่อมต่อสู่ทางเดินภายในอาคารบริเวณรอบห้องประชุมใหญ่ การปรับปรุงพื้นที่ลานกว้างเดิมที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้เป็นลานจอดรถ จึงเป็นการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่ที่ใช้สำหรับจอดรถของผู้ที่มาใช้งานอาคารนี้และบริเวณใกล้เคียง โดยการออกแบบลานจอดรถนี้ ได้มีการคำนึงถึงแนวความคิดการรังผังแม่บทของมหาวิทยาลัยที่เน้นให้พื้นที่แนวแกนกลางของมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่สีเขียว การใช้งานพื้นที่เพื่อการจอดรถยนต์นั้น อาจทำให้เกิดพื้นที่ลาดแข็งในสัดส่วนที่มากเกินไป การออกแบบลานจอดรถนี้ จึงเน้นการใช้วัสดุที่แตกต่างจากลานจอดรถพื้นคอนกรีตทั่วไป ด้วยการเลือกใช้บล็อกคอนกรีตพรุน (Porous Block) ในการปูพื้นที่จอดรถ เพื่อเพิ่มอัตราการซึมน้ำที่ช่วยในการระบายน้ำพื้นผิวได้มากกว่าการใช้วัสดุลาดแข็งปกติ นอกจากนี้ยังมีการจัดเส้นทางสัญจรของรถยนต์ให้สอดคล้องกับงานระบบใต้พื้นถนน และการจัดให้เกิดพื้นที่ว่างสำหรับปลูกไม้ยืนต้นและไม้พุ่มให้ได้ปริมาณที่มากที่สุด เพื่อให้ความร่มเงาแก่พื้นที่ลานจอดรถ

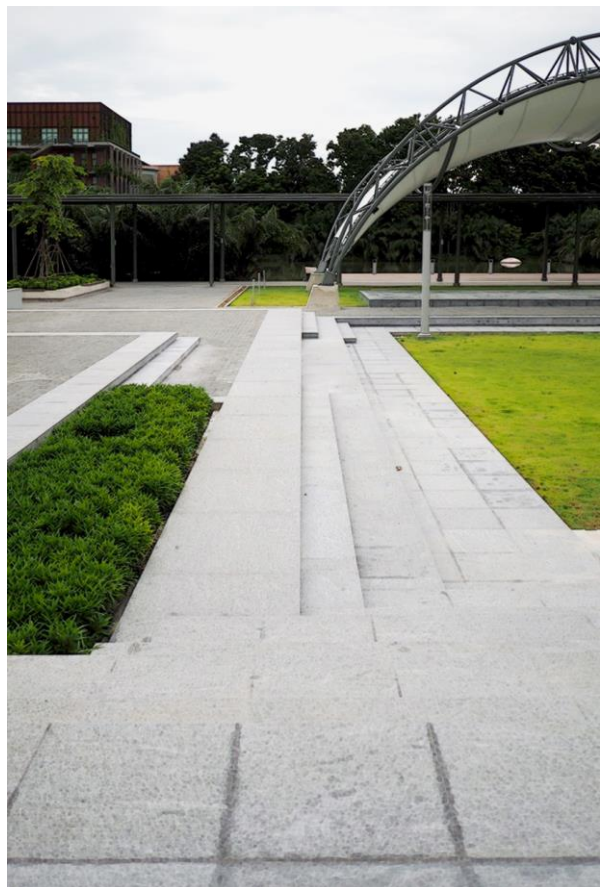
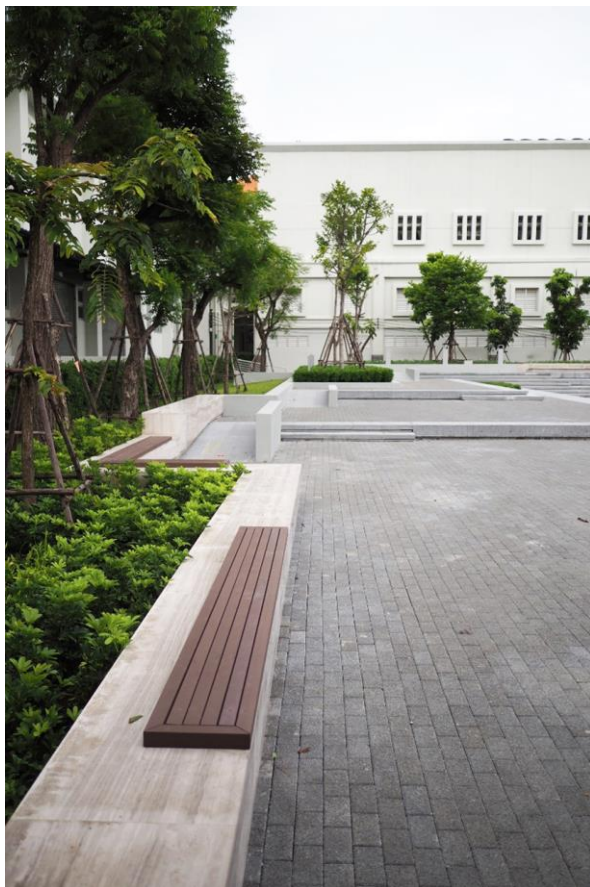
- ลานอัมฟิเธียเตอร์ (Outdoor Stage & Amphitheatre)

พื้นที่ด้านหลังอาคารหอประชุม จากเดิมที่เป็นพื้นที่ปิด ใช้ประโยชน์เพียงแค่เป็นทางผ่านคนเดินและทางผ่านจักรยานเท่านั้น แต่เมื่อได้มีการออกแบบปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ และก่อสร้างอาคารโรงละครที่อยู่ติดกับอาคารหอประชุมใหญ่แล้วเสร็จ จึงทำให้พื้นที่ด้านหลังอาคารนี้เกิดเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเพื่อประโยชน์ที่มากขึ้นได้ (Site Potential) การออกแบบพัฒนาพื้นที่นี้จึงมุ่งเน้นการเสริมสร้างกิจกรรมให้แก่บุคลากรและนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ด้วยการใช้งานของพื้นที่ที่ต่อเนื่องกับอาคารโรงละคร ทำให้เกิดการใช้งานเป็นพื้นที่ส่วนขยายที่เป็นการสนับสนุนกิจกรรมซึ่งกันและกันได้ เช่น การใช้งานพื้นที่เพื่อการจัดงานแสดงการแจ้ง การใช้พื้นที่ภายนอกเพื่อจัดเตรียมหรือซ้อมการแสดงร่วมกัน รวมไปถึงการจัดเป็นพื้นที่นั่งเล่นพักผ่อน หรือเป็นจุดนัดพบในช่วงเวลาปกติได้ พื้นที่ด้านหลังอาคารนี้เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ระหว่างด้านหลังอาคารหอประชุมใหญ่กิตติาคาร และบ่อน้ำขนาดใหญ่ จึงมีบรรยากาศที่ร่มรื่น เหมาะสมแก่การใช้งานสำหรับกิจกรรมขนาดย่อม การออกแบบจึงได้มีการจัดเตรียมพื้นที่และไฟฟ้าสำหรับใช้เป็นเวทีเพื่อจัดการแสดง โดยมีหลังคาผ้าใบแรงดึงสูง (Tensile Fabric Roof) ที่ถูกออกแบบไว้เพื่อเป็นส่วนช่วยในการบังแดดของเวทีและพื้นที่บริเวณ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์จากโครงสร้างของหลังคาผ้าใบแรงดึงสูงนี้ในการติดตั้งไฟเวทีหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือการแสดงชั่วคราวได้ นอกจากนี้ลานเวทีที่ติดกับแนวทางเดินหลังคาคลุมที่เป็นพื้นที่ลาดชันแล้ว บริเวณกลางลานกิจกรรมในพื้นที่นี้ได้มีการออกแบบให้เป็นพื้นที่เปิดโล่งสีเขียว เป็นลานสนามหญ้าตรงกลางเพื่อลดทอนความร้อนและการสะท้อนแสงแดดของวัสดุพื้นผิว ซึ่งเป็นการรักษาความสมดุลของงานภูมิทัศน์

แข็งและงานภูมิทัศน์นุ่มอย่างสอดคล้องกัน ทำให้เกิดมุมมองทัศนียภาพที่สวยงามมากขึ้น ล้อมรอบลานสนามหญ้านี้ด้วยชั้นบันไดไล่ระดับเป็นขั้น ๆ ที่ทำหน้าที่เสมือนที่นั่งอัฒจันทร์ไปพร้อมกัน ที่นั่งอัฒจันทร์นี้จึงมีการใช้งานแบบกึ่งเป็นทางการ แต่ยังสามารถใช้งานเพื่อเป็นที่นั่งพักผ่อนได้ การออกแบบลานแห่งนี้มีการคำนึงถึงการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design) ที่มีทางลาดในการเปลี่ยนระดับเข้าสู่อาคารโรงละครคอนทุกลำดับขั้น จึงสามารถเดินเข้าถึงกันได้ง่ายและสะดวก ไม่ว่าจะเป็นรถเข็นคนพิการ หรือการใช้รถเข็นเพื่อการขนย้ายอุปกรณ์ รวมไปถึงการเลือกใช้วัสดุลาดแข็งในบริเวณนี้ ที่เลือกใช้วัสดุที่น้ำซึมผ่านได้ โดยการเลือกใช้บล็อกคอนกรีตพรุน (Porous Block) ในการปูพื้นลานโดยรอบ เพื่อการพัฒนาโครงการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Low Impact Development; LID) ด้วยการบริหารการจัดการระบายน้ำพื้นผิว เป็นการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมขังในบริเวณ

แนวความคิดด้านการออกแบบวัสดุพืชพรรณ

ในภาพรวมของการออกแบบวัสดุพืชพรรณ จะมีการออกแบบที่เน้นตามประโยชน์ใช้สอยหรือข้อจำกัดของพื้นที่นั้น ๆ โดยเลือกพรรณไม้ที่มีภาระในการดูแลรักษาน้อย คงทนต่อสภาพดินในพื้นที่ และมีการเจริญเติบโตของพรรณไม้ที่เหมาะสมกับสภาพอากาศ ส่วนของไม้ยืนต้นเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ จะมีการสำรวจและบันทึกชนิดและขนาดของพรรณไม้ เพื่อทำการล้อมย้ายและจัดวางตำแหน่งต้นไม้ใหม่ ให้สอดคล้องกับพื้นที่ออกแบบที่เป็นพื้นที่ลาดเชิง เป็นการสร้างทัศนียภาพใหม่ให้แก่มหาวิทยาลัย นอกจากนี้การอนุรักษ์ต้นไม้เดิมไว้ ก็ยังเป็นการดำเนินตามแนวทางในการวางผังแม่บทของมหาวิทยาลัย เพื่อการเก็บรักษาธรรมชาติและความสมบูรณ์ของระบบนิเวศเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด

